

Ради. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144 (із подальшими змінами і доповненнями).

7.Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки: Закон України №1869-IV від 24.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – №46. – Ст. 512.

8.Про житлово-комунальні послуги: Закон України №1875-IV від 24.06. 2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004 р. – №47. – Ст. 514 (із подальшими змінами і доповненнями).

9.Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій і типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій: Постанова Кабінету Міністрів України №560 від 12.07.2005 р.// Урядовий кур'єр. – 2005 р. – №137.

10.Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення: Постанова Кабінету Міністрів України №630 від 21.07.2005 р. // Урядовий кур'єр. – 2005. – №186.

11.Петрова Е.Ф., Шапиро М.Д. Развитие конкуренции в сфере обслуживания жилищного фонда. – М.: Фонд "Институт экономики города", 2002. – 92 с.

12.Коллегия Минжилкоммунхоза рекомендовала Харьковскому горсовету привести в соответствие с законом деятельность "Жилкомсервиса" // Офіційний сайт Харківської облдержадміністрації – 2007.

– http://www.kharkivoda.gov.ua/news.php?news=5463&calendar_month=7-07&lang=ru

13.Про стан реформування житлово-комунального господарства Харківської області: Рішення колегії №9 від 26.07.2007 р. // Офіційний сайт Мінжитлокомунгосп України. – 2007. – <http://www.minjkg.gov.ua/index.php?id=79>.

14.Договір про надання житлово-комунальних послуг м.Харків // Слобода. – 2006. – № 95/1. – С. 2.

Отримано 01.10.2007

УДК 65.011.12

Є.В.ГАВРИЛИЧЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Аналізується сутність поняття „економічний механізм” для подальшого визначення цього поняття та елементів економічного механізму функціонування житлово-комунального господарства.

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) – це багатогалузеве господарство, яке охоплює найважливіші сторони життя сучасного міста, налічує декілька тисяч підприємств і організацій, де експлуатується майже 25% основних фондів держави, зайнято до 5% працездатного населення країни, які щороку надають мешканцям міст і сіл більше 40 видів послуг, що в грошовому виразі складає суму понад 6 млрд. грн. Незважаючи на масштабність та значимість галузі, існує ряд невір-

шених проблем, пов'язаних як з її поточною діяльністю, так і подальшим розвитком. Аксіоматичними в цьому відношенні є потреби реформування галузі, радикального перегляду методики ціноутворення, проведення певних досліджень і розробок щодо нормативного господарства та ін.

Монопольне становище галузі та специфіка управління нею потребують докорінних змін, що знаходить своє відображення в ряді галузевих положень і наукових праць. Так, питання реформування галузі досліджувалися багатьма вітчизняними вченими, такими, як Г.Онищук, Н.Ревенко, Г.Запорожець, Т.Таукешева [1-3]. Багато праць направлені на вирішення окремих питань реформування галузі. Проте недостатньо розроблені комплексні заходи, а саме питання щодо економічного механізму функціонування житлово-комунального господарства, і на нашу думку, лише за умови чіткого його формування можлива реальна трансформація галузі.

Для формування економічного механізму функціонування житлово-комунального господарства необхідно з'ясувати сутність поняття „економічний механізм”, над чим працювали Л.Абалкін, А.Кульман, М.Булєєв [4-6] та ін. Але незважаючи на велику кількість робіт у цьому напрямку на сьогодні не існує чіткого визначення економічного механізму функціонування ЖКГ.

Метою даної роботи є аналіз сутності поняття „економічний механізм” і на цій основі спробувати сформулювати економічний механізм функціонування житлово-комунального господарства та визначити його елементи й притаманні йому характерні риси для подальшої розробки заходів щодо реформування галузі.

Згідно з великим економічним словником [7], механізм – це: 1) послідовність станів, процесів, які визначають собою яку-небудь дію, явище; 2) система, устрій, що визначає порядок якого-небудь виду діяльності; 3) внутрішнє влаштування машини, приладу, апарату, що приводить їх до дії. Сучасна економічна наука досить часто вживає таке формулювання, характеризуючи певні економічні явища та процеси.

З точки зору економіки, механізм – це специфічна сукупність елементів, станів і процесів, які відбуваються у певній послідовності, знаходяться у певних взаємозв'язках і систематизують той чи інший вид господарської діяльності [8]. Природно, поняття економічного механізму пов'язане з поняттям господарського та організаційно-економічного механізму, досить вживаному для характеристики економічних явищ і процесів.

З'ясовуючи безпосередньо зміст поняття "господарський механізм", деталізуємо його на наступні найбільш типові складові: власність, виробництво, обмін, розподіл, споживання, організація, управління, відносини. При цьому потрібно враховувати, що вказані складові мають створювати не сукупність, а систему. Господарський механізм відтворює як взаємозв'язки, так і способи погодження інтересів елементів взаємодіючих господарських систем [9].

У свою чергу, організаційно-економічний механізм – це не тільки система технологічних, економічних, організаційних і соціальних блоків, які включають в себе їхні елементи [10], а й сукупність форм, методів та інструментів управління [11]. Більш того, ядром організаційно-економічного механізму є система стимулів, які формують спонукачі мотиви з підвищення ефективності функціонування виробничих систем [12].

Тобто економічний механізм – це система елементів, серед яких можна виділити як процеси, явища й окремі механізми, так і методи та інструменти управління, при чому вони знаходяться в певному взаємозв'язку і взаємодіють завдяки способам погодження інтересів цих елементів.

Щодо формування економічного механізму житлово-комунального господарства, то для більш глибокої характеристики діючого механізму слід проаналізувати динаміку розвитку його функціонування.

Передусім слід сказати, що до початку реформування галузі для функціонування економічного механізму були характерні наступні риси:

- превалювання державної власності на житло в містах;
- безоплатний розподіл житла у містах (у порядку черги);
- державний монополізм і централізація в управлінні житлово-комунальної сфери;
- низький рівень тарифів на житлово-комунальні послуги;
- низька якість типових житлових приміщень;
- низька якість утримання житлового фонду та житлово-комунального обслуговування населення;
- централізоване ресурсозабезпечення населення.

З розвитком ринкових відносин більш гостро проявляються такі риси:

- превалювання державної та муніципальної власності у житловій сфері на фоні активного розвитку приватного сектору житла;
- розвиток відомчого монополізму та відомчої централізації;
- зростання тарифів на послуги і продукцію житлово-комунального сектору без адекватних змін якості обслуговування;

- низький рівень утримання житлового фонду та житлово-комунального обслуговування;
- дотаційне фінансування підприємств ЖКГ.

Для побудови механізму необхідно виділити його елементи. Укрупненими елементами економічного механізму функціонування ЖКГ є споживачі ЖКП, виробники ЖКП та органи влади. Проте кожен з цих елементів поділяється на інші, що визначається специфікою галузі. Це веде до диференціації елементів економічного механізму на:

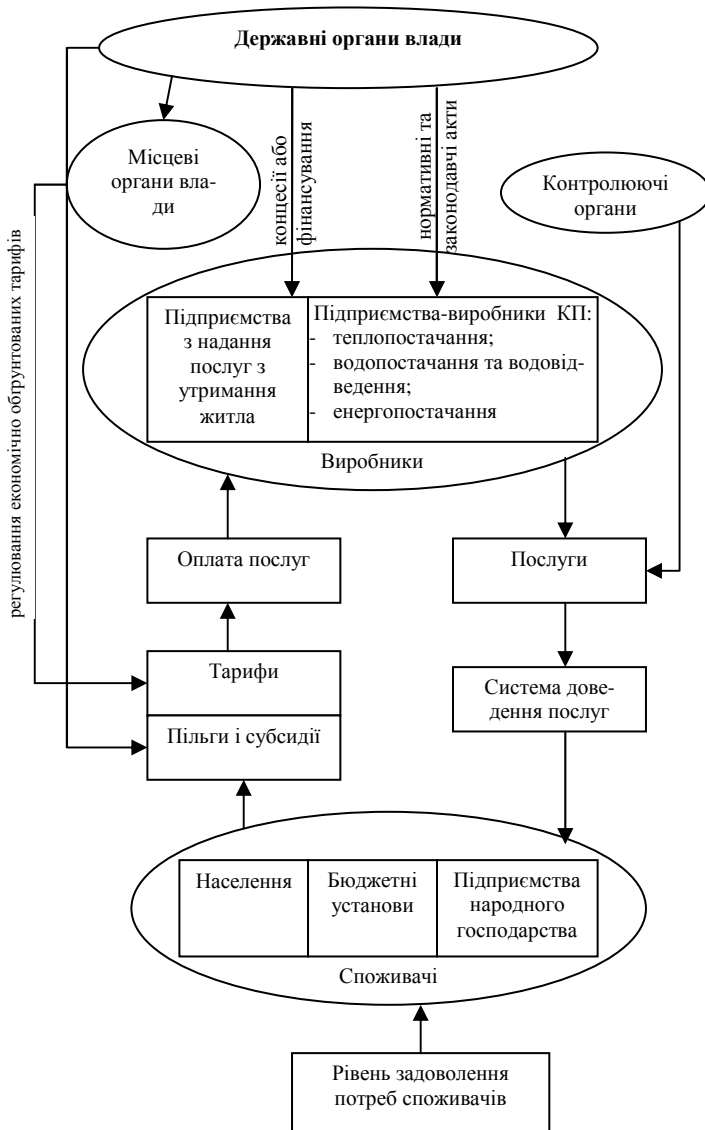
- суб'єкти житлово-комунального господарства (підприємства-виробники житлово-комунальних послуг та підприємства з надання послуг з утримання житла);
- споживачі (населення, бюджетні організації та підприємства різних сфер народного господарства);
- структури державного і місцевого управління;
- послуги, тарифи, ліміти, пільги, субсидії;
- взаємовідносини щодо сплати послуг;
- система доведення послуг до споживача;
- рівень задоволення потреб споживачів.

Проте в цю систему на сучасному етапі можна додати також різноманітні контролюючі організації, роль яких сьогодні значно зростає. Прикладом такої організації можна назвати ВАТ „Управлінська компанія „ЖилКомСервіс” у Харкові, головним завданням якої є контроль якості житлово-комунальних послуг.

Економічний механізм передбачає наявність взаємозв'язків між елементами, тому розглядаючи економічний механізм функціонування ЖКГ можна виділити наступні основні взаємозв'язки:

- 1) між споживачами та виробниками – ринкові відносини (які сьогодні знаходяться на етапі формування та передбачають не тільки встановлення ціни (тарифи) на основі попиту та пропозиції, а також наявність конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг);
- 2) між виробниками та органами управління – відносини з приводу регулювання (з державними органами з приводу нормативних та законодавчих актів та з місцевими органами з приводу встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги та фінансування галузі);
- 3) між споживачами та органами державного і місцевого управління – відносини щодо пільг та субсидій.

Визначення елементів та взаємозв'язків між ними дозволяє схематично представити економічний механізм функціонування ЖКГ (рисунк). Аналізуючи взаємозв'язки між елементами механізму, мож-

Економічний механізм функціонування житлово-комунального господарства

на зробити висновки щодо існування в представленому механізмі ряд окремих механізмів. Серед них можна виділити механізми, які діють

між споживачами та виробниками (ціновий механізм); між підприємствами-виробниками житлово-комунальних послуг (конкурентний механізм); між споживачами, виробниками та державою (розподільчий, дотаційний та податковий механізм) та ін.

Отже, економічний механізм функціонування житлово-комунального господарства можна визначити наступним чином. Це складна система, що складається з взаємопов'язаних елементів економічного механізму, які, взаємодіючи між собою завдяки способам погодження інтересів, створюють окремі механізми – механізми, які діють між споживачами та виробниками (ціновий механізм); між підприємствами-виробниками житлово-комунальних послуг (конкурентний механізм); між споживачами, виробниками та державою (розподільчий, дотаційний та податковий механізми) та ін. Тому саме розробка заходів щодо реформування кожного окремого механізму та на цій основі комплексного підходу до введення їх у взаємодію, ґрунтуючись на способах погодження інтересів елементів механізму, є запорукою ефективного реформування галузі.

1.Онищук Г. Житлово-комунальна реформа – основа соціально-економічного розвитку населених пунктів // Схід. – 2001. – №5(42). – С.28-32.

2.Ревенко Н., Запорожець Г. Реформування житлово-комунального господарства: проблеми і напрямки // http://www.library.tane.edu.ua/index.php?op=visnyk&submenu=nauk_vydannya&go=archive&parent_uid=22.

3.Таукешева Т.Д. Реформування житлово-комунального господарства – шлях до забезпечення сталого функціонування міста// Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып 71. – К.:Техніка, 2006. – С.214-223.

4.Абалкин Л.И. Хозяйственный механизм развития социального общества. – М.: Мысль, 1973. – 263 с.

5.Кульман А. Экономические механизмы: Пер. с франц. / Под общ. ред. Н.И.Хрусталевой – М.: Издат. группа «Прогресс», «Универс», 1993. – 192 с.

6.Булеев И.П. Формирование организационно-экономического механизма правления предприятием по обработке цветных металлов. – Донецк, НЭП НАН Украины, 1993. – 225 с.

7.Большой экономический словарь / Авт. и сост. А.Б.Борисов. – М.: Книжный мир, 2002. – 894 с.

8.Креймер Н.А. Содержание экономического механизма восстановления и развития технического потенциала сельскохозяйственных предприятий // <http://ej.kubagro.ru/a/viewaut.asp?id=50>.

9.Александров И., Евтушевский В., Blaer Derek. Экономика окружающей среды. – Донецк: ДонНУ, 2003. – 100 с.

10.Єременко-Григоренко О.А. Організаційний механізм управління господарською діяльністю підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01/ Ін-т екон. пром-ті НАН України. – Донецьк, 2000. – 24 с.

11.Булеев И.П. Формирование организационно-экономического механизма правления предприятием по обработке цветных металлов. – Донецк, НЭП НАН Украины, 1993 – 225 с.

12.Лисенко Ю., Сгоров П. Організаційно-економічний механізм управління підприємством. // Економіка України. – 1997. – №1 (442). – С.86-87.

Отримано 30.07.2007

УДК 621.311.1 : 332.8

Ю.А.МИНКИНА

Харьковская национальная академия городского хозяйства

КОМУЛЯТИВНЫЕ МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНЫХ ЭНЕРГОСИСТЕМ В ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОЙ СФЕРЕ

Предлагается решение сложных задач, которые стоят перед отраслью энергетики, в частности потенциальные возможности экономии электроэнергии, организационные работы по снижению потерь, совершенствование тарифной политики.

Актуальность данной работы обусловлена тем, что перед отраслью энергетики, играющей важную роль в развитии экономики страны, стоит ряд сложных задач. Главная из них состоит в эффективном обеспечении надежного и качественного снабжения электроэнергией населения.

Увеличение электропотребления, определяемое ростом всего производственно-хозяйственного комплекса, требует от энергетиков организованной и сложной работы, высокой квалификации и максимального использования накопительного опыта для обеспечения надежного и стабильного энергоснабжения промышленных предприятий, объектов бытового и социально- культурного назначения, жилого сектора и населения.

Существующие исследования в этой области [1-3] освещают отдельные аспекты этой важной народнохозяйственной проблемы и не позволяют решить эту проблему для экономики Украины комплексно и требуют поиска более совершенных методических подходов для решения этих задач.

В связи с этим целью настоящей работы является разработка научно обоснованных методик, позволяющих на основе использования последних достижений науки и техники создать эффективные энергосистемы в жилищно-коммунальной сфере.

При решении поставленных задач необходимо исходить из того, что выполнение главной стратегической задачи электроэнергетики по эффективному обеспечению надежного и качественного снабжения электроэнергией и теплом народного хозяйства и населения в новых условиях потребуют от работников отрасли дополнительных усилий, поиска неординарных решений и их обоснования, целеустремленности и упорства.